

DZIENNIK URZĘDOWY

WOJEWÓDZTWA ZACHODNIOPOMORSKIEGO

Szczecin, dnia 5 września 2023 r.

Poz. 4636

ROZSTRZYGNIĘCIE NADZORCZE NR P-1.4131.294.2023.AA WOJEWODY ZACHODNIOPOMORSKIEGO

z dnia 1 września 2023 r.

Na podstawie art. 91 ust. 1 ustawy z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym (Dz. U. z 2023 r. poz. 40, poz. 572, poz. 1436)

stwierdzam nieważność

- § 4 Załącznika do uchwały Nr LIII/393/2023 Rady Gminy Malechowo z dnia 1 sierpnia 2023 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Malechowo”,
- Załącznika Nr 2 do Załącznika Nr 1 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL* w tab. II. *DANE WNIOSKODAWCY* oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*,
- Załącznika Nr 3 do Załącznika Nr 2 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL* w tab. I. oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*,
- Załącznika Nr 4 do Załącznika Nr 1 ww. uchwały w zakresie wyrazu: *PESEL* w tab. II. *DANE WNIOSKODAWCY*,
- Załącznika Nr 5 do Załącznika Nr 4 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL*, w tab. I. oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*.

Uzasadnienie

W dniu 1 sierpnia 2023 r. Rada Gminy Malechowo podjęła uchwałę Nr LIII/393/2023 w sprawie uchwalenia „Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Malechowo”. Akt ten wpłynął do Zachodniopomorskiego Urzędu Wojewódzkiego w Szczecinie w dniu 7 sierpnia 2023 r.

W podstawie prawnej przedmiotowej uchwały organ stanowiący Gminy Malechowo powołał art. 90f ustawy o systemie oświaty¹⁾, zgodnie z którym *rada gminy uchwała regulamin udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie gminy, kierując się celami pomocy materialnej o charakterze socjalnym, w którym określa w szczególności:*

- 1) *sposób ustalania wysokości stypendium szkolnego w zależności od sytuacji materialnej uczniów i ich rodzin oraz innych okoliczności, o których mowa w art. 90d ust. 1;*
- 2) *formy, w jakich udziela się stypendium szkolnego w zależności od potrzeb uczniów zamieszkałych na terenie gminy;*
- 3) *tryb i sposób udzielania stypendium szkolnego;*
- 4) *tryb i sposób udzielania zasiłku szkolnego w zależności od zdarzenia losowego.*

¹⁾ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty (Dz. U. z 2022 r., poz. 2230 z późn. zm.).

W niniejszej sprawie niesporne jest, że uchwała wydana w oparciu o cyt. regulację jest aktem prawa miejscowego, zaliczonym przez Konstytucję Rzeczypospolitej Polskiej²⁾ do źródeł prawa powszechnie obowiązującego na obszarze działania organów, które je ustanowiły. Taki akt normatywny musi zatem odpowiadać wszystkim wymogom, jakie prawo stawia w odniesieniu do zasad tworzenia i obowiązywania systemu źródeł prawa. W stosunku do aktów prawa miejscowego znaczenie istotne ma norma zawarta w art. 94 Konstytucji RP, który stanowi, że organy samorządu terytorialnego i organy administracji rządowej ustanawiają akty prawa miejscowego na podstawie i w granicach upoważnień zawartych w ustawach. Uwzględniając hierarchiczność źródeł prawa akty tego typu mają charakter zależny od źródeł prawa wyższego rzędu, czego konsekwencją jest stanowisko, że nie mogą normować materii uregulowanych aktami wyższego rzędu, a tym bardziej modyfikować przepisów w nich zamieszczonych.

Analiza treści uchwały Nr LIII/393/2023 prowadzi do wniosku, że nie spełnia ona opisanych wyżej wymogów.

Za wadliwy – w ocenie organu nadzoru – uznać należy przepis §4 Regulaminu, stanowiącego Załącznik do uchwały Nr LIII/393/2023, w myśl którego: *pomoc materialna o charakterze socjalnym przysługuje zamieszkałym na terenie gminy:*

- 1) *uczniom szkół do czasu ukończenia kształcenia nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia,*
- 2) *wychowankom ośrodków.*
- 3) *dzieciom i młodzieży upośledzonej umysłowo ze sprzężonymi niepełnosprawnościami - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki,*
- 4) *sluchaczom kolegiów - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24 roku życia, zwanymi dalej uprawnionymi.*

Stanowiąc jak wyżej Rada Gminy Malechowo określiła w istocie krąg osób uprawnionych do otrzymania pomocy materialnej o charakterze socjalnym, do czego po pierwsze nie była uprawniona, po drugie – dokonała tego w sposób odmienny niż ustawodawca.

Zgodnie bowiem z art. 90b ust. 3 ustawy o systemie oświaty *Pomoc materialna przysługuje:*

- 1) *uczniom szkół publicznych, niepublicznych i niepublicznych szkół artystycznych o uprawnieniach publicznych szkół artystycznych oraz sluchaczom kolegiów pracowników służb społecznych - do czasu ukończenia kształcenia, nie dłużej jednak niż do ukończenia 24. roku życia;*
- 2) *wychowankom publicznych i niepublicznych ośrodków rewalidacyjno-wychowawczych - do czasu ukończenia realizacji obowiązku nauki.*

Zestawienie przywołanych regulacji, tj. ustawowej oraz regulaminowej uzasadnia twierdzenie, że Rada zmodyfikowała przepisy ustawy o systemie oświaty, co jest działaniem nieuprawnionym i stanowi rażące naruszenie prawa. Wskazanie bowiem, że pomoc jest udzielana wychowankom ośrodków bez doszczegółowienia, że chodzi o ośrodki rewalidacyjno-wychowawcze jest wadliwe. System oświaty poza ww. ośrodkami obejmuje również młodzieżowe ośrodki wychowawcze, młodzieżowe ośrodki socjoterapii, specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze oraz specjalne ośrodki wychowawcze dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania (art. 2 pkt 7 ustawy Prawo oświatowe³⁾).

Dalej, w treści wniosku o przyznanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego (Załącznik Nr 2 do Załącznika Nr 1), jak i oświadczenia o sytuacji rodzinnej i dochodowej rodziny uzasadniającej przyznanie stypendium szkolnego (Załącznik Nr 3 do Załącznika Nr 2 oraz Załącznik Nr 5 do Załącznika Nr 4) wnioskodawca jest zobowiązany do przedstawienia m.in. imienia, nazwiska, adresu zamieszkania, miejsca pracy lub nauki, numeru telefonu, a także danych dotyczących osób pozostających z osobą uprawnioną do pomocy materialnej we wspólnym gospodarstwie domowym. W końcowej zaś części zamieszczone zostało zastrzeżenie o treści: „Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Tak zredagowana treść wniosku i pozostałych Załączników uzasadnia twierdzenie, że wnioskodawca został w ten sposób zobowiązany do podania wszystkich wymienionych w tych dokumentach informacji pod rygorem odpowiedzialności karnej.

²⁾ Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz. U. Nr 78, poz. 483 z późn. zm.).

³⁾ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. Prawo oświatowe (Dz. U. z 2023 r. poz. 900 z późn. zm.).

Tymczasem, zgodnie z art. 90n ust. 5a ustawy o systemie oświaty pod rygorem odpowiedzialności karnej za składanie fałszywych zeznań składa się wyłącznie oświadczenia, o których mowa w art. 90n ust. 4 pkt 3 i ust. 5 ustawy, a więc jedynie oświadczenie o wysokości dochodów (art. 90n ust. 4 pkt 3 ustawy o systemie oświaty), a także oświadczenie o korzystaniu ze świadczeń pieniężnych z pomocy społecznej (art. 90n ust. 5 ustawy o systemie oświaty). Składający te oświadczenia winien zawrzeć w nich klauzulę – tak jak wymaga tego prawodawca w art. 90n ust. 5a ww. ustawy - o treści: „Jestem świadomy odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia”. Rada gminy nie jest natomiast uprawniona do modyfikowania ww. unormowania poprzez żądanie podania wszystkich informacji pod rygorem odpowiedzialności karnej.

W przedmiotowej sprawie istotne znaczenie mają przepisy Kodeksu karnego⁴⁾, w szczególności art. 233 § 1 i § 2, które stanowią odpowiednio, że *Kto, składając zeznanie mające służyć za dowód w postępowaniu sądowym lub w innym postępowaniu prowadzonym na podstawie ustawy, zeznaje nieprawdę lub zataja prawdę, podlega karze pozbawienia wolności od 6 miesięcy do lat 8 (§1). Warunkiem odpowiedzialności jest, aby przyjmujący zeznanie, działając w zakresie swoich uprawnień, uprzedził zeznającego o odpowiedzialności karnej za fałszywe zeznanie lub odebrał od niego przyrzeczenie (§2)*. Brak pouczenia wyłącza zatem odpowiedzialność karną za czyn opisany w §1 art. 233. W dalszej kolejności, trzeba wskazać, że w myśl art. 233 §6 Kodeksu karnego *Przepisy § 1-3 oraz 5 stosuje się odpowiednio do osoby, która składa fałszywe oświadczenie, jeżeli przepis ustawy przewiduje możliwość odebrania oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej.*

A zatem, w świetle powyższych regulacji, uzasadniony jest wniosek, że odebranie od osoby oświadczenia pod rygorem odpowiedzialności karnej jest dopuszczalne wówczas, gdy możliwość taką przewiduje przepis ustawy – nie zaś innego aktu, choćby miał on charakter powszechnie obowiązujący. W szczególności, organ stanowiący jednostki samorządu terytorialnego rygorem takiego nie może zastrzec w akcie prawa miejscowego, ponieważ do tego rodzaju działania nie został upoważniony.

Dodatkowo, za nieprawidłowe należy również uznać wymóg wskazania we wzorach wniosków o przyznanie pomocy materialnej o charakterze socjalnym w formie stypendium szkolnego oraz zasiłku szkolnego, stanowiących Załącznik Nr 2 do Załącznika Nr 1 oraz Załącznik Nr 4 do Załącznika Nr 1 do uchwały Nr LIII/393/2023 a także oświadczeń o sytuacji rodzinnej stanowiących Załącznik Nr 3 do Załącznika Nr 2 oraz Załącznik Nr 5 do Załącznika Nr 4 numeru PESEL wnioskodawcy oraz osób tworzących gospodarstwo domowe.

Brak jest uzasadnionych podstaw do zobowiązania wnioskodawcy do podawania numeru PESEL ww. osób, albowiem informacja w tym zakresie nie wpływa w żaden sposób na możliwość oceny prawidłowości złożonego wniosku, a także jego realizacji. Ponadto, na co słusznie zwrócił uwagę Wojewódzki Sąd Administracyjny w Łodzi w wyroku z dnia 7 lipca 2016 r., sygn. akt III SA/Łd 364/16 *informacje objęte numerem PESEL należą do kategorii danych osobowych, co oznacza, że podlegają one ochronie przewidzianej w ustawie z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych. Dlatego też przetwarzanie danych osobowych może być dokonane ze względu na dobro publiczne, dobro osoby, której dane dotyczą, lub dobro osób trzecich w zakresie i trybie określonym ustawą (art. 1 ust. 2 ustawy o ochronie danych osobowych). Zakresem podmiotowym tej ustawy objęto organy państwowe, organy samorządu terytorialnego oraz państwowe i komunalne jednostki organizacyjne (art. 3 ust. 1 ustawy o ochronie danych osobowych). Według art. 23 ust. 1 pkt 2 i 4 ustawy o ochronie danych osobowych, przetwarzanie danych jest dopuszczalne tylko wtedy, gdy:*

- jest to niezbędne dla zrealizowania uprawnienia lub spełnienia obowiązku wynikającego z przepisu prawa;
- jest to niezbędne do wykonania określonych zadań realizowanych dla dobra publicznego.

Na marginesie, zaznaczyć także trzeba, że Rada Gminy Malechowo błędnie oznaczyła Załączniki do Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Malechowo. Regulamin bowiem stanowi Załącznik do uchwały Nr LIII/393/2023, nie zaś Załącznik Nr 1.

⁴⁾ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. Kodeks karny (Dz. U. z 2022 r. poz. 1138 z późn. zm.).

W świetle powyższego, konieczne i w pełni uzasadnione jest stwierdzenie nieważności

- § 4 Załącznika do uchwały Nr LIII/393/2023 Rady Gminy Malechowo z dnia 1 sierpnia 2023 r. w sprawie uchwalenia „Regulaminu udzielania pomocy materialnej o charakterze socjalnym dla uczniów zamieszkałych na terenie Gminy Malechowo”,
- Załącznika Nr 2 do Załącznika Nr 1 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL* w tab. II. *DANE WNIOSKODAWCY* oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*,
- Załącznika Nr 3 do Załącznika Nr 2 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL* w tab. I. oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*,
- Załącznika Nr 4 do Załącznika Nr 1 ww. uchwały w zakresie wyrazu: *PESEL* w tab. II. *DANE WNIOSKODAWCY*,
- Załącznika Nr 5 do Załącznika Nr 4 ww. uchwały w zakresie wyrazów: *PESEL*, w tab. I. oraz *Jestem świadomy/a odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia*.

Na niniejsze rozstrzygnięcie nadzorcze przysługuje skarga do Wojewódzkiego Sądu Administracyjnego w Szczecinie. Skargę wnosi się do Sądu za pośrednictwem Wojewody Zachodniopomorskiego, w terminie 30 dni od dnia otrzymania przedmiotowego rozstrzygnięcia.

z up. Wojewody Zachodniopomorskiego
II Wicewojewoda Zachodniopomorski

Mateusz Wagemann